

DOI: 10.48284/Haide2022.11.6

FRANCESCO ARDOLINO

Universitat de Barcelona
 ardolino@ub.edu
 ORCID: 0000-0002-2829-5280

UNA NOTA MARAGALLIANA DE GUILLEM VILADOT

A MARAGALLIAN NOTE BY GUILLEM VILADOT

El 2022 també es recordarà per haver estat l'Any, abans negat i després assumit, Guillem Viladot –versió nostrada del no aniversari celebrat per la Llebre i el Barreter Boig a *Alicia en el país de les meravelles*. Però no es tracta d'atjar una polèmica: ben al contrari, cal remarcar que hi ha hagut iniciatives, trobades i també un congrés dedicat a l'escriptor-artista d'Agramunt. Ja se sap, aquestes concentracions d'estudis, aproximacions i referències a una personalitat cultural afavoreixen la descoberta de documents inèdits o de petites joies que havien quedat en l'oblit. Potser fins i tot hi hauria la possibilitat de traçar una línia maragalliana dins la producció de l'autor de *L'autobiografia de Déu*; per saber-ho, però, caldria resseguir-ne les declaracions inserides en memòries i cartes, llegir-ne la poesia sota el filtre de les influències i ressonàncies, individuar un període concret en què el cantor d'«Haidé» hagi despertat un interès tangible en el pensament de Viladot. Així, doncs, sospito la presència del «Cant espiritual» en més d'una reflexió en prosa. Quan la protagonista de *La cendra*, diu «Senyor, perdona la meua pregunta, però si tot això és pecat, si ser jove és pecat, per què has fet tan bell el nostre temps tendre, inexpert, apassionat?»; quan afirma que «res del que visc m'és indiferent, i tot per a mi és com una passió... Estimo la vida»; o quan constata que, abans del ball, «per no fer la cosa tan descarada un soldat recita uns versos de Verdaguer o Maragall»; esdevé evident que algun pòsit de la figura més important del Modernisme s'hi ha quedat. Ara bé, qui estigui interessat a resseguir aquesta perspectiva no podrà evitar d'examinar un text breu i intens –de fet, un opuscle d'una desena de pàgines– que Guillem Viladot va escriure com a nota d'acompanyament al disc *Xavier Ribalta canta Maragall* de 1985. No cal explicar res més, tan sols cal llegir-lo i serà fàcil entendre per què valia la pena de recuperar-lo.

He reproduït el text de manera diplomàtica, intentant respectar fins on ha estat possible aquelles formes gràfiques, aquells «aparts» que formen part de la disposició visual que l'agramuntí feia servir per a les seves construccions més apotegmàtiques, i m'he limitat a esmenar alguns errors tipogràfics. Finalment, vull agrair a Pau Minguet, director de la Fundació Lo Pardal – Guillem Viladot, la disponibilitat de donar-nos el permís per publicar aquest document en la nostra revista.

Xavier Ribalta canta Maragall

INTRODUCCIÓ

El meu primer amor era de Mollerussa.

Es deia ALFONSA i, per marit, tenia un caporal de la *guardia civil*.

En canvi, jo i els meus companys teníem una adolescència plena de sidral.

Als vespres, atrets per la pitrera fel·liniana de l'Alfonsa, l'anàvem a trobar a la caserna,
segon pis, primera porta.

Era l'hora dels bròquils rebullits, de les llunes cardenalícies i de les sardines
decapitades.

L'ALFONSA, habitada per totes les pulsions libidinoses, se'ns enduia cap al paradís
dels llençols amb la consigna de «todo por el clítoris».

Allà, sota les banderes abrandades de desig, ella, l'ALFONSA, cometia adulteri,
mentre nosaltres, narcotitzats per les flaires vulvars, quèiem en la temptació
oceànica de la carn.

Ara jo, poeta de camamilles epididímiques i d'argelagues equinoccials, capdavanter de
mots inconsútils i de somnis fosforescents,

et proclamo, Mollerussa alfonsina,

— pàtria dels epitelis bategants

— dels esfínters boreals

— de les genètiques auditives

Oh, Mollerussa, capital del cos a cos

capital de la Plana d'Urgell

capital de la pell

capital de tot el que té nivell

bisell

i solfa.

CAPÍTOL PRIMER

Abans, l'oci, aquest espai de temps que ens ajuda a resoldre identitats i paradoxes,
es refugiava a les catedrals i allà la temporalitat era emplenada
de pregàries i de solfes,
d'incens i de quietisme
de ciris i de sermons
en un intent de fer de la nostra solitud una cita de companyies
transhumanes.

Avui, a tots ens tiben els mateixos tendons de solitud,
però ja no anem a les catedrals,
sinó que ens quedem davant el televisor
o ens congreguem a les discoteques.

Com queda clar en el darrer film de MARCO FERRERI,
la discoteca ha substituït la catedral com un espai privilegiat
d'aprenentatge mimètic, com un àmbit de pautes de comportament
on el cos, sol o acompanyat, pot prescindir de la paraula.

I afegeixo que la coincidència dels àmbits catedralicis i dels àmbits
discotequers passa per una colla de signes d'identitats comuns:

les ombres/llum
l'incens/vapor
l'orgue/bafle
l'altar/pista
i l'hedonisme narcisista...

CAPÍTOL SEGON

FOIX, primer poeta nacional de Catalunya, té un poema visual que exalta els vells i enamora els novíssims.

Es tracta d'un triangle damunt els tres costats del qual hi ha inscrita la mateixa i única paraula: MEDITERRÀNIA.

Dalt de tot, o a baix de tot, hi consta el títol:

CATALUNYA.

És un poema que sintetitza el separatisme ancestral del País.

És un poema que descriu el DESIG que tots portem dins d'assolir utòpicament la independència:

lingüística

poètica

carnal

territorial

El desig.

La llibertat i el desig.

La paraula i el desig.

La poesia és el desig alfabetitzat.

La música és el desig solfejat.

CAPÍTOL TERCER

Era un dia de febrer.

Els ametllers florien prematurament damunt l'Urgell.

La florida d'ametllers és la florida poètica, i fins i tot metafísica, d'aquest país.

Perquè quan floreixen els ametllers, les tintes menstruen alfabetes i pentagrames.

És el desig que, enfilat al brancam del firmament, corona el país de possibilitats.

El nostre és un país ple de desig. El que passa és que l'enveja i les parles estranyes
el caponen.

Malgrat tot, però, aquest desig s'estructura i ho fa a cops,

com una parla

o com un gest plàstic:

JAUME PONT

LLUÍS TREPAT

MANUEL DE PEDROLO

ALBERT COMA ESTADELLA

MARIA MERCÈ MARÇAL

LEANDRE CRISTÒFOL

JORDI PÀMIES

ANTONI ABAT

JOAN BARCELÓ

ÀNGEL JOVÉ...

TERESA PÀMIES

SEBASTIÀ SERRANO...

Al costat de la paraula i del gest, aquest desig també s'estructura com una veu, o
ressò de la condició humana.

Quan la naturalesa ja vol ser cultura, emergeix la veu, la veu que es convertirà en
parla

en llengua

en llenguatge

en cançó:

XAVIER RIBALTA.

CAPÍTOL QUART

Eren les onze del matí del dia 15 de febrer de 1985.

XAVIER RIBALTA, amb el triangle de la pàtria damunt el cap, entrà per primera
vegada a casa meva.

Semblava com si, tot d'una, les arrels del país s'haguessin estructurat com un home.

En XAVIER i jo no ens havíem vist mai, però de seguida ens vam estimar des de tota la vida.

Quan XAVIER RIBALTA em preguntà si em venia de gust de presentar-li el disc sobre MARAGALL, jo vaig arrufar el nas, vaig arronsar les espatlles i una tos oportuna em dissimulà un badall.

MARAGALL, per a mi, havia estat desat al rebost de les mòmies sagrades i més valia no tocar-lo.

En XAVIER RIBALTA, en adonar-se de la meva angúnia, es va treure el triangle del cap, l'esguardà uns instants, se'l calà més ben calat i va fer com aquell que ja ha guanyat la primera batalla sense necessitat d'encetar la guerra.

CAPÍTOL CINQUÈ

MARAGALL va néixer l'any 1860.

Al voltant d'aquesta data van néixer FREUD

MAETERLINK

UNAMUNO

D'ANNUNZIO

KIPLING

BERGSON...

Uns quants anys abans havia nascut Marx.

Uns quants anys després va néixer Einstein.

Europa, doncs, es trobava bastint les tres grans columnes del món modern.

En aquell temps, on era Catalunya?

Sembla ser que Catalunya, un cop més, alenava per sortir de la degradació, de l'endogalament que damunt seu exercia l'Estat espanyol.

Si Europa s'edificava damunt els tres puntals revolucionaris (Marx, Freud i Einstein), Catalunya, amb el desig disparat, maldava per a establir els tres vèrtex de la supervivència:

la Renaixença o VERDAGUER

el Modernisme o MARAGALL

el Noucentisme o XÈNIUS.

Dins aquesta triangulació, Maragall és, amb tota seguretat, qui encarna, amb més passió, el desig que bategava dins seu com un ressò de GOETHE

de WAGNER

de NIETZSCHE.

CAPÍTOL SISÈ

MARAGALL, fill d'una Barcelona de botiguers, es consum en aquest desig.

MARAGALL, d'entranya europea, es troba ofegat, irredempt, dins d'aquella Catalunya provinciana, dins una classe social que es masturba compulsivament amb les glòries locals:

VERDAGUER

GUIMERÀ

NARCÍS OLLER

a les antípodes dels seus coetanis:

BAUDELAIRE

VERLAINE

RIMBAUD.

El desig de MARAGALL bullia en aquella Barcelona de burgesia infausta.

Un desig frustrat que un dia li va fer dir: «Oh, Barcelona, m'has ben fotut».

MARAGALL, europeu i universal, estava en conflicte

amb la societat,

amb el pensament del diari on treballava

i amb la burgesia a la qual pertanyia.

MARAGALL, portador d'un desig profundíssim, es resistia a ser el ciutadà que tot plegat l'obligava a ser.

CAPÍTOL SETÈ

Aquell mateix matí, XAVIER RIBALTA i jo vam escoltar una part del seu disc.

Va ser al meu estudi.

Una iconografia sobre l'URSS ens contemplava des de la profecia leninista.

La lucidesa de l'ERASME DE ROTTERDAM ens vigilava des de l'*Elogi de la follia*.

I un bust de CLAVÉ testificava que tot plegat era música.

Més enllà de la finestra, hi florien els ametllers, i el Pilar d'Almenara, com un fal·lus sideral, vigilava el nostre desig.

A l'estudi, hi ressonà la veu del cantant:

— una veu erèctil, vellutada, embolcallant, situada en el límit que separa

la naturalesa i la cultura;

— una veu càlida que ve de lluny i que va lluny;

— una veu plena de desig, de direccions eròtiques, de tendreses
omnipotents.

Jo acabava de descobrir GUSTAU HOLST.

Al seu costat, amb distàncies o sense, XAVIER RIBALTA em sembla una solfa neta

complaent

instintiva

contenidora

pastosa

triangular.

CAPÍTOL VUITÈ

XAVIER RIBALTA és un personatge exiliat a Amèrica

a Europa

a Madrid

XAVIER RIBALTA sovint ha de suportar aquesta pregunta: «I vostè, sempre canta
en català?».

XAVIER RIBALTA canta amb el propi desig,

amb l'embranchida de qui ho vol tot

Si no fos pel desig, CAVAFIS no hauria escrit en grec,

ni ROSALÍA no hauria escrit en gallec

ni PERE QUART no hauria escrit en català.

XAVIER RIBALTA canta en català com el seu penis ejacula sota el tàlem de les

precipitacions angèliques, com és propi de tots els cantants des dels bards

fins a

PETRUS PANDIS

DEMIS ROUSSOS
FACUNDO CABRAL
MARIA FARANDURI
JACQUES BREL
MARIA DEL MAR BONET
ALFRED DELLER...

CAPÍTOL NOVÈ

«L'oda a Espanya»
«Cant espiritual»
«Cant del retorn»
«La vaca cega»
«Excelsior»
«La ginesta»
«El mal caçador»

Aquest són els poemes musicats per XAVIER RIBALTA.

Un músic europeu per al més europeu dels nostres poetes.

Una poesia del desig servida per una música del desig que sumen la capacitat de transcendir tots els embolics de la immediatesa: el barcelonisme

la burgesia
la gauche divine,
i altres niseses
semblants.

Després de sis anys de feina, ara, XAVIER RIBALTA,
menhir sonor,
catapulta d'identitats universals,
cartipàs de solfes mediterrànies,

simetria dels déus fà·lics
testimoni de les ereccions silents,
ha convertit en carn aquells versos d'Eliot:
«Ves, va dir l'ocell; ves, ves: els homes
a penes poden suportar la realitat».

COMIAT

Com a cloenda, potser anirà bé un tros del diàleg que JOHN CAGE i PIERRE BOULEZ van tenir l'any 1952 en una llibreria de Nova York.

–Quins són els poetes americans interessants? –preguntà BOULEZ.

–Agafa aquest –respon CAGE.

És un volum de CUMMINGS.

BOULEZ el llegeix i immediatament se sent en relació directa amb el poeta.

Es tracta d'un poeta que entra a l'interior dels mots i els devora.

És un poeta que coneix els registres, les ambigüitats, els llocs últims de les paraules.

BOULEZ busca una transcripció d'aquest univers poètic per a viure'l i assumir-lo.

–Aquests poemes –diu BOULEZ– m'han servit per a trobar una certa tendresa...

I la tendresa, penso jo, potser no és altra cosa que l'estètica del desig.

Aquesta estètica, aquesta litúrgia que, ara, a través de XAVIER RIBALTA, ens arriba
des de MARAGALL.

GUILLEM VILADOT, maig del 1985